

סולי שאהוור, "התפתחות הקשר הבהאי במדיניותה האיראנית של רוסיה הצארית, 1844 – 1895"

כבר מראשיתו, עקבה רוסיה בעניין אחר התנועה הבאבית (1844 ואילך) והדת הבהאית (1863 ואילך), ברם התעניינות מעמיקה בדת ובקהילות הבאבית-בהאיות החלה בעיקר לאחר כיבוש השטחים מזרחית לים הכספי ע"י רוסיה הצארית הנוצרית. שליטתו של משטר לא-מוסלמי על גבולה של איראן המוסלמית-השיעית, יצרה מקום מפלט עבור הקהילה הבאבית-בהאית הנרדפת באיראן, אשר החל מאמצע שנות ה-80 של המאה ה-19 החלה לזרום תחילה אל אשחאבאד – עיר הבירה של השטחים הנרחבים שרוסיה כבשה מזרחית לים הכספי – ואח"כ גם לאזורים אחרים במה שנודע אז כטורקיסטן והיום ידוע כמרכז אסיה. התבססות הקהילה הבהאית באשחאבאד הביאה להתעניינות יתר לא רק של המשטר הצבאי והפוליטי בה, אלא גם של המזרחנות הרוסית. שני אלה השתלבו במאמץ להכיר את הדת הבאבית-בהאית, שנתפסה תחילה ככת מוסלמית (ועל כן רוסיה נרתעה ממנה), אך בהדרגה – ככל שהיכרות עמה התרחבה – כדת לא-מוסלמית חדשה, בעלת מסרים חיוביים, מודרניים וחדשניים. התוצאה הייתה בהתפתחות ראייה אסטרטגית של רוסיה את הדת והקהילה הבהאית ככלי יעיל בעלת פוטנציאל של שירות האינטרסים הרוסיים לא רק באיראן אלא בהקשר למאבק האנגלו-רוסי, אשר נודע כ"משחק הגדול" באסיה.